Opłata pocztowa uiszczona gotówką

ŻYCIE GOSPODARCZE

Dwutygodnik poświęcony sprawom gospodarczym Polski Zachodniej

Organ Związku Fabrykantów Tow. zap. w Poznaniu.

NR. 5 | **Poznań, dnia 1 marca 1939** | **ROK 18**

Wydawca: **Związek Fabrykantów Tow. zap. w Poznaniu**
ul. Rzeczypospolitej nr. 1 — Telefon nr. 25-95 i 48-98

Węgiel - Koks hutniczy - Brykiety
z kopalń krajowych i zagranicznych poleca
Zachodnio-Polski Syndykat Węglowy Sp. z o. odp.
Telefony: 23-77, 37-77 — **Poznań, plac Wolności 10** — Adres telegraf.: Zapol
SPRZEDAŻ DETALICZNA
na własnej składnicy kolejowej nr. 35, ul. Przemysłowa
Telefony: 23-77, 37-77

Obrabiarki do metali
Tabor kolejowy
Wozy tramwajowe
Urządzenia kotłowe
Urządzenia chłodnicze
Narzędzia do metali
Konstrukcje żelazne i zbiorniki
Urządzenia cukrownicze
Urządzenia chemiczne
Urządzenia gorzelniane
Maszyny rolnicze
Odlewy żeliwne i z brązu
PRODUKUJE
H. CEGIELSKI, Sp. Akc.
POZNAŃ — GÓRNA WILDA 136
Adr. telegr. „HACEGIELSKI" — Telefon 70-56
FABRYKI: POZNAŃ — RZESZÓW
Kosztorysy, katalogi i prospekty na żądanie — bezpłatnie.

Bank Związku Spółek Zarobkowych Sp. Akc.
Rok założenia 1886
Centrala: Poznań — Plac Wolności nr 15
Oddziały we wszystkich większych miastach Polski
Załatwia wszelkie czynności wchodzące w zakres bankowości

Wobec polityki na długą falę.

Kwestią nie podlegającą dyskusji jest to, że najbardziej podstawowym warunkiem do normalnego i korzystnego rozwoju życia gospodarczego kraju jest wykrystalizowanie się pewnych prawd w polityce gospodarczej państwa i ustalenie wytycznych tej polityki na dłuższą metę.

Doraźne uleganie polityki gospodarczej państwa faktom i nastawienie jej na szybkie zmiany, aczkolwiek nieraz konieczne, z reguły odbija się niekorzystnie na dłuższej przestrzeni czasu na organiźmie gospodarczym.

Niestety ten ostatni stan rzeczy był raczej normalnym w polityce gospodarczej Polski w okresie kryzysowym i we wczesnym okresie pokryzysowym.

Z tym większym uznaniem wita się obecnie wysunięcie przez czynniki miarodajne w gospodarce polskiej dalszych wytycznych.

Ta korzystna zmiana jest niewątpliwie w pierwszym rzędzie zasługą wicepremiera inż. Kwiatkowskiego i najbliższych jego współpracowników z Ministrem Przemysłu i Handlu Romanem na czele.

Minister Roman.

Teraz, kiedy wytyczne polityki gospodarczej ujmują problemy gospodarcze Polski od podstaw, kiedy wytyczne działań rządowych zmierzają do konkretnego podniesienia stanu gospodarczego i uprzemysłowienia Polski, istnieją też warunki, w których inicjatywa prywatna może ze swej strony przystąpić do aktywniejszej pracy i w całokształtcie życia gospodarczego silniej zaznaczyć swoje istnienie i swoje tendencje rozwojowe.

To też, kiedy dziś myślimy i mówimy o dążeniach gospodarczych, to możemy bardziej, niż miało to miejsce kilka lat temu, odnosić się do tych spraw ze znaczną dozą pewności. Nie znaczy to oczywiście, by co do konkretnych przemian, które mają nastąpić, zdanie było jednolite. Rzecz prosta, że nie wszystkie tezy wysuwane przez naszą oficjalną politykę gospodarczą, są przyjmowane przez prywatne życie gospodarcze bez zastrzeżeń. Rzecz prosta, że między różnymi grupami zawodowymi następują stale jeszcze kolizje interesów, uzgadniane nieraz ze znaczną trudnością. Tym niemniej stwierdzić trzeba, że **stworzenie ciągłości i konsekwencji w polityce gospodarczej państwa, jest podstawowym czynnikiem podbudowującym dalszy rozwój gospodarczy kraju** i że ten fakt jest faktem niewątpliwie pozytywnym.

Jednym z zagadnień o których zamieszczenie wśród naczelnych problemów gospodarczych Polski walczył Związek Fabrykantów w Poznaniu już od wielu lat, jest **zagadnienie średniej i drobnej wytwórczości.**

W działalności Związku podkreślano stale wielkie znaczenie tego rodzaju przedsiębiorczości, zwracano zawsze uwagę, że chociaż te formy produkcji w życiu gospodarczym Polski może szczególnie silnie się nie zaznaczają, to jednak ich znaczenie dla przyszłości gospodarczej kraju jest bardzo znaczne i specyficzne postulaty ich winny być w całokształtcie polityki gospodaczej uwzględnione i z innymi grupami gospodarczymi skoordynowane.

Te postulaty Związku Fabrykantów znajdowały kolejno mniejsze lub większe zrozumienie, jednakże realizacja ich nigdy bodaj nie posuwała się w ten sposób, by można ją określić jako pełne uwzględnienie wytycznych interesów średniej i drobnej wytwórczości.

W tych warunkach ze szczególnym zadowoleniem trzeba przyjąć ostatnie przemówienie Ministra Przemysłu i Handlu p. Antoniego Romana wygłoszone w Senacie dnia 17 lutego 1939 r. a poświęcone właśnie w głównej mierze zagadnieniu średniej i drobnej wytwórczości. Bardzo trafnie wspomina Minister Roman, że:

„o stopniu uprzemysłowienia nie decydują wyłącznie wielkie przedsiębiorstwa, lecz coraz większego znaczenia nabiera istnienie dużej ilości średnich i drobnych przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych“

i wyprowadza stąd wniosek, że zachodzi:

„konieczność postawienia problemu średniej i małej wytwórczości w jego całokształtcie na porządku dziennym naszych najważniejszych zainteresowań“

Zagadnienie drobnej i średniej wytwórczości istotnie stoi u podstaw obecnej linii przemian gospodarczych kraju, gdyż wpłynąć ma i niewątpliwie wpływa na przekształcenie struktury gospodarczej kraju w tych punktach, które przekształcenia najpilniej potrzebują. I znów powołujemy się na tezy P. Ministra Romana, który stwierdza, że

„średnia i mała wytwórczość, pojęta najogólniej, powstając na naszej ziemi, sprzyja w wysokim stopniu rozwojowi zasadniczych postulatów naszej gospodarki, jako to: 1) unarodowienie przedsiębiorczości, 2) walka z bezrobociem, 3) tworzenie racjonalnych dostaw obronnych, 4) tworzenie odpowiednich warunków dla powstawania specjalnej, zasadniczo ważnej, wielkiej wytwórczości.“

W tych zasadniczych rzutach charakteryzując rolę i zadania średniej i drobnej wytwórczości w kraju, dojść musiał Minister Przemysłu i Handlu do wniosku, że właśnie ten problem gospodarczy jest jednym z najbardziej istotnych w granicach kierowanego przez niego resortu.

„Jestem przekonany, że przyszedł najwyższy czas, by zwycięskiemu pochodowi małej przedsiębiorczości dopomóc, oczyszczając jego drogi i dróżki.“

Słowa te wypowiedziane w przemówieniu, stanowią jeden z podstawowych elementów planu gospodarczego

Ministra Przemysłu i Handlu, planu, któremu przemysł może tylko przyklasnąć, oczekując konsekwencji w jego realizacji.

Traktując w sposób wnikliwy i obszerny zagadnienie średniej i drobnej wytwórczości poświęcił P. Minister szereg uwag kwestiom organizowania się tej przedsiębiorczości. Na rozmaitych odcinkach tego zagadnienia stwierdził wprawdzie postęp, jednak z drugiej strony stwierdził ogólnie stan zupełnie jeszcze niezadawalający. **Według przytoczonych w przemówieniu danych, około 18% przedsiębiorstw średniego i drobnego przemysłu dopiero jest zrzeszonych.** Jest oczywiście rzeczą jasną, że ten niski stan organizacji średniego i drobnego przemysłu jest pierwszą i podstawową przyczyną jego stosunkowej słabości i małej roli, jaką jeszcze ciągle odgrywa w życiu gospodarczym kraju.

Przy silnie i zwarcie zrzeszonych innych grupach zawodowych m. in. w przemyśle surowcowym, zawodowych związkach robotniczych i bankowości, słaby stan organizacji średniego i drobnego przemysłu hamuje jego możliwości rozwojowe i ogranicza jego wpływ na całokształt zagadnień gospodarczych kraju.

Jednakże w dziedzinie organizacji średniego i drobnego przemysłu są też do zanotowania fakty pomyślne.

P Minister Roman dziedzinie organizacji przemysłu poświęcił jeden ustęp swego przemówienia właśnie takiemu pomyślnemu przejawowi życia organizacyjnego średniej i drobnej wytwórczości. Ustęp ten brzmi dosłownie jak następuje:

„Mówiąc o organizacji średniego i drobnego przemysłu pragnę zwrócić uwagę na Związek Fabrykantów w Poznaniu, jako na tę organizację, która niewątpliwie położyła wielkie zasługi dla rozwoju przemysłu polskiego i jego unarodowienia na terenie Wielkopolski. Związek ten, skupiający przeszło 250 członków, obejmuje przemysł zarówno wielki, jak średni i mały. Ponieważ jednak te dwie ostatnie kategorie stanowią większość członków, przeto Związek ten można uważać za zrzeszenie średniego i drobnego przemysłu, w którym też charakterze przejawia od chwili powstania tj. od 1910 r., bardzo owocną działalność. I tak więc, w czasach przedwojennvch prowadzi szeroką propagandę wytwórczości polskiej, wydając m. in. uchwałę, obowiązującą członków pod rygorem wysokich kar do popierania przemysłu „swojskiego", tworząc stałą wystawę artykułów przemysłowych pod nazwą „Bazar Wyrobów Swojskich" oraz organizując szereg innych polskich imprez gospodarczych, wydając miesięcznik pt. „Fabrykant" itp. Od chwili zaś powstania Państwa Polskiego współdziała na terenie Wielkopolski w organizacji polskiego przemysłu i prowadzi skuteczną akcję wykupu szeregu poważnych placówek przemysłowych z rąk obcych. Wreszcie, obecnie Związek Fabrykantów, jako reprezentacja przemysłu Wielkopolski, prowadząc bardzo ożywioną i różnolitą działalność, wykazuje, jak wielce doniosłą rolę w gospodarczym podniesieniu kraju może odegrać sprawnie działająca organizacja".

Powyższa niezwykle życzliwa i pozytywna ocena pracy Związku Fabrykantów w Poznaniu świadczy przede wszystkim o tym, że konsekwencja z jaką Związek Fabrykantów na całej przestrzeni swej działalności rozwija działalność gospodarczą dla dobra przemysłu, daje pozytywne i trwałe wartości.

Niezależnie od wszelkich trudności, jakie Związek w pracy swej na przestrzeni blisko 30 lat napotykał, ta konsekwencja wytworzyła jednakże generalne linie i ramy działalności organizacji przemysłowej, które, jak widać, w skali ogólno-polskiej zasługują na szczególne podkreślenie i stanowić mogą i mają wzór organizacji tego rodzaju.

Jest to oczywiście dla Związku Fabrykantów w Poznaniu dużym zaszczytem, że te pozytywne wartości a nade wszystko istotne i szczere starania w kierunku należytego ułożenia stosunków gospodarczych i podniesienia roli przemysłu, tak przychylnie ocenił Minister Przemysłu i Handlu.

Świadczy to też, że zasady działalności Związku, których podwaliny układane były przez najwybitniejsze postacie życia gospodarczego wielkopolskiego z śp. ks. prał. Wawrzyniakiem, pierwszym prezesem Związku, śp. szambelanem Cegielskim oraz śp. prezesem Sewerynem Samulskim posiadają stałą wartość i dziś jak lat temu dziesiątki, są czynnikiem podniesienia poziomu życia gospodarczego kraju.

Obok tego uczucia pewnego rodzaju dumy i zadowolenia, jakie odczują niewątpliwie wszyscy czynni członkowie Związku Fabrykantów z uznania wyrażonego przez najkompetentniejszą osobę w Polsce, wynika też i dalszy obowiązek, by tak pozytywnie określoną działalność w najlepszy sposób kontynuować.

Jakkolwiek stan zorganizowania średniej przedsiębiorczości w Wielkopolsce niewątpliwie korzystnie odbija od analogicznych przejawów życia organizacyjnego tej przedsiębiorczości na niektórych innych terenach kraju, to jednak i tu niewątpliwie istnieją jeszcze dalsze osiągnięcia przed organizacją tego przemysłu i życzyć by sobie należało, by w interesie ogółu przemysłu osiągnięcia te następowały jak najszybciej.

Dalsze dążenie do zrzeszenia w Związku Fabrykantów ogółu przemysłu wielkopolskiego pozostaje nadal jednym z głównych jego zadań wypływającym z dobrze rozumianego poczucia odpowiedzialności za rolę, jaką ma odgrywać przemysł wielkopolski w życiu gospodarczym kraju.

Należy wyrazić nadzieję, że reszta przedsiębiorstw dotąd nie wyciągających pełnej konsekwencji z konieczności solidarności zawodowej przemysłu zrozumie jednak potrzebę tej zwartości i korzyści wynikające stąd dla przemysłu i dla całego kraju.

W przemówieniu P. Min. Romana, z którego podaliśmy powyżej kilka drobnych wyjątków, snuje się przez cały jego ciąg świadomość trudności, na jakie napotyka on przy realizacji planów polityki gospodarczej swojego resortu w zetknięciu polityki gospodarczej Ministerstwa Przemysłu i Handlu z polityką komunikacyjną, rolniczą, socjalną i i.

Nie chcemy tu snuć rozważań politycznych, wiążących się z tymi niewątpliwymi trudnościami. Niezależnie od naświetlenia politycznego wyprowadzić tu należy jednak jedną prawdę, że **kwestie gospodarcze kraju znajdują się dziś wśród najistotniejszych problemów przyszłości kraju** i jako takie niewątpliwie winny znaleźć jak najszersze uwzględnienie w całokształcie polityki Rządu.

To też o ile istotnie na tle rozgraniczania kompetencji poszczególnych resortów Rządu powstają przy należytym rozwoju polityki uprzemysłowienia kraju pewne trudności dla resortu Ministerstwa Przemysłu i Handlu, to życzyć by sobie należało, by usuwanie tych trudności nastąpiło z pełnym zrozumieniem znaczenia zagadnień przemysłowych dla siły i przyszłości Polski!

Łycz.

Charakterystyka rozmiarów etatyzmu w Polsce.

Aktualne obliczenia prowadzą do cyfry 15 miliardów zł, jako orientującej o całokształcie wartości przedsiębiorstw państwowych. Cyfra ta, jakkolwiek wymowna sama przez się, zyskuje należyty wyraz dopiero po przeprowadzeniu dalszych porównań i zestawień.

Przede wszystkim rozmaicie układa się udział przedsiębiorczości w poszczególnych branżach przemysłu, zarówno co do ogólnych wkładów skarbu, banków i przedsiębiorstw państwowych, jak też i w proporcjach do całości produkcji danego rodzaju przedsiębiorczości w kraju.

Odrębne miejsce zajmują tu oczywiście monopole państwowe, absorbujące daną dziedzinę produkcji w 100 proc. Orientację w stosunku do niektórych innych dziedzin wytwórczości ułatwi nam poniższe zestawienie, gdzie podano w przybliżeniu sumę wkładu państwowego do danej dziedziny produkcji, a dalej udział produkcji państwowej w %%, przy czym za państwowe przedsiębiorstwa przyjmowano tu z reguły przedsiębiorstwa, w których państwo posiada ponad 75% kapitału.

Gałąź produkcji	wkład państwa (w milj. zł)	udział prod. państw. w %% całokszt. prod.
Komunikacja (kolej., lotn., morska)	10.000	około 94 %
przemysł chemiczny . .	332	20—25 %
przemysł graficzny . .	8,9	12 %
przem. elektrotechniczny	3,7	12,5 %
lasy	2.815	47 %

Z poszczególnych dalszych rodzajów produkcji udział przedsiębiorczości państwowej najsilniej zaznacza się w przemyśle samochodowym, lotniczym, oraz górnictwie soli potasowych, gdzie wynosi 100%, w górnictwie soli kamiennej 70%, w teletechnice 84%, w produkcji obrabiarek 53%.

O rozmiarach ogólnej wartości przedsiębiorczości państwowej dla organizmu gospodarczego Polski świadczyć może zestawienie tej wartości — 15 miliardów — z majątkiem społecznym i rocznym dochodem społecznym. Majątek społeczny szacowany był kilka lat temu przez prof. Heydla na ca 80 miliardów. Przyjmując nawet dość znaczny stopień kapitalizacji dalszej od tego czasu, trzeba przyjąć, że przedsiębiorczość państwowa posiada wartość z górą 15% tego majątku społecznego.

Dochód społeczny z kolei szacuje się w Polsce na kwotę 20 miliardów zł rocznie. Porównując z kolei wartość przedsiębiorstw państwowych z sumą rocznego budżetu państwa, trzeba zauważyć, że wartość przedsiębiorstw przenosi 6-krotną sumę rocznych wpływów budżetowych państwa.

W materiałach Komisji dla badania Przedsiębiorstw Państwowych, opublikowanych częściowo przez pos. Sikorskiego, znajdujemy szereg informacyj o stanie etatyzmu w niektórych państwach europejskich.

W Anglii jedynym poważniejszym przedsiębiorstwem państwowym jest poczta, dająca państwu około 300 milj. zł rocznego dochodu. — Francja ma monopole tytoniu, prochu, saletry i zapałek, oraz szereg przedsiębiorstw, ujętych w budżecie państwowym. Ostatnio ze względów politycznych, a w wykonaniu ustawy z sierpnia 1936 r. państwo zaczęło wywłaszczać niektóre przedsiębiorstwa przemysłu wojennego. Są to głównie fabryki samolotów (ponad 20).

Czechosłowacja w dawnych swych granicach posiadała 15 przedsiębiorstw państwowych, przy czym uderzającym faktem była ich wysoka finansowa rentowność, gdyż dawały one państwu ok. 10% budżetowych wpływów (ok. 150 milj. zł).

Słusznie uważa się za najbardziej zetatyzowane państwa w Europie (wyj. oczywiście Rosję Sow.) totalnie rządzone Niemcy i Włochy. Trzeba tu jednak wyjaśnić, że na taki fakt zetatyzowania w tych państwach wpłynął szereg czynników, do których trzeba m. in. zaliczyć kwarantannę socjalistycznych rządów, jaką państwa te przebyły w okresie bezpośrednio po wojnie światowej. Dla obecnych reżimów nacjonalistycznych nie jest rzeczą pierwszej wagi etatyzowanie aparatu produkcyjnego. Pierwszą i decydującą rzeczą jest jego posłuszeństwo i sprawność działania w myśl ogólnych dyrektyw rozwojowych państwa. Zresztą niech kwestię tę wyjaśnią nam bliżej najmiarodajniejsze osoby. Benito Mussolini („Quatre discours sur l'Etat Corporatif" — Roma 1935) mówi:

„Biurokracja ani nie jest dziś, ani tym mniej ma się stać jutro zaporą między dziełem państwa, a interesami i potrzebami, wyraźnymi i sprecyzowanymi, narodu włoskiego."

„Kiedy przedsięwzięcie kapitalistyczne przestaje być zagadnieniem ekonomicznym? Wtedy, kiedy własne jego rozmiary doprowadzają je do tego, że staje się zagadnieniem socjalnym. Wtedy to właśnie pogrąża się ono w trudnościach i całym swoim ciężarem wpada w ramiona państwa. Wtedy też rodzi się interwencja państwa i interwencja ta staje się coraz to potrzebniejszą."

Wyraźniejsze jeszcze dyrektywy co do interesującego nas zagadnienia znajdujemy we włoskiej Karcie Pracy (tamże str. 63 i in.):

„Państwo korporacyjne uznaje inicjatywę prywatną w dziedzinie produkcji za najbardziej wydajny i użyteczny instrument interesów narodu. Prywatna organizacja produkcji będąc funkcją interesu narodowego, stwarza dla organizatorów przedsiębiorczości odpowiedzialność wobec państwa za kierowanie produkcją."

„Interwencja państwowa wkracza w dziedzinę produkcji tylko wtedy, gdy inicjatywa prywatna jest wadliwa, albo niewystarczająca, albo gdy chodzi o interesy polityczne państwa. Interwencja może wtedy przybrać formę kontroli, zachęty, lub bezpośredniej działalności."

Równie wyraźnie i analogicznie stanowisko swe zaznaczył Hitler (przem. z 30. I. 1937 r., cytuję za Świaniewiczem: „Polityka gospodarcza Niemiec" str. 56):

„Nowe państwo nie chce się stać i nie stanie się przedsiębiorcą. Chce ono jedynie o tyle regulować użycie siły roboczej narodu, o ile to jest niezbędne dla dobra powszechnego. Państwo narodowo-socjalistyczne będzie nadzorować proces wytwórczości w takim tylko stopniu, w jakim jest to konieczne ze względu na interes ogólny. W żadnym wypadku nie będzie ono dążyło do tego, by zbiurokratyzować życie gospodarcze. Każda istotna inicjatywa wychodzi wszystkim członkom narodu na korzyść."

Jak teraz przedstawiają się proporcje natężenia etatyzmu w tych trzech państwach, które zaliczyć możemy do najbardziej zetatyzowanych, proporcje zarówno w cyfrach bezwzględnych, jak też i w zestawieniu z całością gospodarstwa danego państwa.

Prof. Hirsch oblicza w r. 1927 ogólną wartość majątku publicznego w Rzeszy na sumę 52 milrd. mk. Od kwoty tej, obejmującej cały majątek publiczny w Rzeszy, odjąć nam wypadnie następujące pozycje:

zakłady komunalne	5 milrd. mk.
publiczne budowle, muzea . .	5 „ „
urządzenia, ruchomości . . .	5 „ „

oraz bliżej nieokreśloną sumę z tytułu pozapaństwowego udziału publiczno - prawnego w posiadłościach leśnych i rolnych wszystkich związków publiczno - prawnych (ogólna wartość 7 miliardów mk.).

W ten sposób cyfra 35 mlrd. mk. odpowiadałaby może rozmiarom przedsiębiorczości państwowej w Niemczech. Dodajmy, że w tym sumę 26 mlrd. mk. przedstawia wartość kolei państwowych.

Opierając się na szacunku prof. Hirscha można przyjąć, że cyfra ta stanowi ok. 1/9 wartości majątku narodowego Niemiec (analogiczny stosunek w Polsce wygląda jak 1—5).

Dochód społeczny Niemiec można na podstawie kilku źródeł (Biuro Statyst., prof. Hirsch) obliczać na kwotę ok. 55 mlrd. mk. rocznie. Stosunek więc wartości przedsiębiorstw państwowych do rocznego dochodu społecznego kształtuje się w Niemczech w przybliżeniu jak 3 do 5 (podczas gdy w Polsce jak 3 do 4).

Stosunkowy udział produkcji państwowej do całości produkcji w Niemczech i w Polsce w niektórych gałęziach produkcji przedstawia się w następujący sposób (dane dot. Niemiec obliczył Otto Böttcher, a przytaczam je za S. Szyszkowskim, „Przedsiębiorstwa państwowe w Niemczech"):

dziedzina	Polska 1936	Niemcy 1925
węgiel	24,3	10,2
sól	84,4	ok. 40,0
sól potasowa	100,0	5,62
hutnictwo	70,0	0,65

Przeprowadzenie dalszych porównań uniemożliwione jest odmiennym podziałem grup przemysłowych w obu kompilowanych zestawieniach, jednakże sytuacja w innych dziedzinach przemysłu przedstawia się analogicznie.

Wartość przedsiębiorstw państwowych we Włoszech oblicza się na kwotę 29 milrd., co w przeliczeniu na złote daje sumę ok. 13,6 miliardów.

Jeżeli przyjmiemy stan wkładów oszczędnościowych (z r. 1937) za wskaźnik (wysoce niedoskonały) siły gospodarczej danych państw, to otrzymamy następujące zestawienie (kwoty podane w milrd. zł):

Państwo	wartość przedsięb.	suma wkładów	stosunek w %%
Włochy	13,6	11,7	89%
Niemcy	74,0	34,1	46%
Polska	15,0	1,5	10%

Rozpiętość powyższej statystyki mogą zmniejszać istnienie pewnego przymusu oszczędnościowego w Niemczech i Włoszech, oraz znana okoliczność, że stopień oszczędzania wzrasta w państwach zasobniejszych gospodarczo, jednakże nie zmieni to wymowy powyższej statystyki w sposób zasadniczy.

Z wszystkich powyższych rozważań wysnuwa się teza: Polska jest najbardziej nasyconym przedsiębiorczością państwową krajem w Europie.

mgr. R. Ł.

Ważne zmiany w statucie Banku Polskiego.

Jak wiadomo z prasy, Rada Banku Polskiego uchwaliła ważne zmiany w statucie Banku, które zatwierdzono następnie przez walne zebranie akcjonariuszów.

Ze względu na wagę sprawy, szczegóły tych zmian podajemy poniżej:

Zasada pokrycia emisji banknotów:

Stosownie do komunikatu Banku z października roku 1938 jedną z zamierzonych zmian statutu jest zmiana zasady pokrycia emisji banknotów.

Władze banku uznały za najbardziej odpowiednie oparcie się na systemie, przyjętym w takich krajach, jak Anglia, Finlandia, Norwegia i Szwecja. Wspomniany system polega na tym, że bank centralny ma obowiązek utrzymywania zapasów złota w stosunku ściśle określonym do tej kwoty obiegu i natychmiast płatnych zobowiązań, która przekracza ustalony statutem kontyngent t. zw. emisji fiducjarnej. W myśl tych założeń, projektowane zmiany statutu Banku Polskiego wprowadzają zasadę, że Bank obowiązany jest — zamiast dotychczasowego pokrycia w wysokości 30%, posiadać zapas w stosunku odpowiadającym przynajmniej 40% sumy, o jaką obieg biletów bankowych łącznie ze stanem natychmiast płatnych zobowiązań przekraczać będzie kwotę 800 milionów złotych. Wymienioną kwotę emisji fiducjarnej Rada Banku może za zgodą Ministra Skarbu podwyższać, w zależności od sytuacji rynku pieniężnego, jednak najwyżej do 1.200.000.000 złotych.

Wymienialność banknotów na złoto:

Równocześnie z wyżej omówioną zmianą uwidoczniła się potrzeba uzgodnienia postanowień art. 47, normujących wymienialność banknotów ze stanem faktycznym. Projektowana modyfikacja statutu w tym punkcie zachowuje nadal dotychczasową zasadę, że Bank będzie miał w przyszłości obowiązek wymiany swych biletów na złoto. Do czasu wejścia w życie tej zasady, Bank będzie wymieniał bilety bankowe na czeki zagraniczne według kursów giełdy pieniężnej w Warszawie z zachowaniem postanowień ustawy monetarnej i przepisów dewizowych.

Konsolidacja zobowiązań krótkoterminowych:

Z pośród dalszych zmian wymienić należy projekt, dotyczący uporządkowania i konsolidacji niektórych kredytów, udzielanych przez Bank. W latach 1931—1938 Bank udzielał kredytów krótkoterminowych na cele, związane częściowo z pomocą rolnictwu, a częściowo z finansowaniem przez Bank Gospodarstwa Krajowego i Państwowy Bank Rolny niektórych inwestycyj. Rozmiary wykorzystania tych kredytów w Banku przez instytucje podawcze podlegały w poszczególnych latach dość znacznym wahaniom, zależnym od płynności rynku pieniężnego. Obecnie zamierzona jest konsolidacja zobowiązań z tytułu tych kredytów, wskutek czego proponowana jest ich zamiana na oprocentowany i amortyzacyjny dług skarbu państwa.

Pożyczki na zastaw papierów wartościowych:

Ponieważ zmiana ta spowoduje zmniejszenie portfelu wekslowego (o sumę, jaka zostanie przeniesiona na rachunek długu skarbu państwa), będą również zmienione postanowienia, określające granice niektórych operacji Banku w zależności od stanu portfelu wekslowego przez zastąpienie dotychczasowych norm procentowych cyframi absolutnymi.

Bank będzie udzielać pożyczek na zastaw papierów wartościowych do wysokości 300 milionów złotych.

Ulega również zmianie dotychczasowy art. 60 o dyskontowaniu krótkoterminowych papierów wartościowych w stosunku do stanu portfelu. Zamiast dotychczasowej normy procentowej, określającej plafon dyskonta

biletów skarbowych w stosunku procentowym do stanu portfelu wekslowego, sprowadza się nieprzekraczalną granicę cyfrową skupu biletów skarbowych 400 milionów złotych. Bank będzie miał prawo nabywać na własny rachunek papiery procentowe, notowane na giełdach krajowych, ze 150 do 200 milionów złotych.

Przywilej emisyjny i podwyższenie kredytów dla skarbu państwa:

Na mocy porozumienia z Ministrem Skarbu termin przywileju emisyjnego ma być przesunięty do 31 grudnia 1954 r. Równocześnie podwyższona ma być granica bezprocentowego kredytu dla skarbu państwa ze 100 do 150 milionów złotych .

Prawa akcjonariuszy i zasady podziału zysków:

Z pośród zmian, dotyczących praw akcjonariuszów, wymienić należy przede wszystkim zmiany art. 5, 17 i 18.

Stosownie do dawnego brzmienia statutu prawo jednego głosu na walnym zebraniu daje każde 25 akcyj. Maksymalna ilość głosów jest osiągana przy posiadaniu 12.500 akcyj.

Według omawianego projektu prawo jednego głosu daje 10 akcyj, maksimum ilości głosów będzie osiągane przy posiadaniu 10.000 sztuk.

Następna projektowana zmiana w tym dziale dotyczy zasad podziału zysku (art. 75). Dotychczas istniała zasada, że udział skarbu państwa w zyskach Banku rozpoczyna się po wypłaceniu 8% dywidendy. W myśl zmian, skarb państwa bierze udział w zyskach po wydzieleniu 6-procentowej dywidendy. Władze Banku są przekonane, że dochód z akcji Banku będzie w przyszłości mógł wynosić — podobnie jak ostatnio — nie mniej niż 8 zł od akcji 100-złotowej. Wyrazem tej intencji władz Banku jest nowoprojektowany w tym artykule przepis, na mocy którego istnieje możność utworzenia rezerwy na wypłatę dywidendy oraz nowe postanowienie, dotyczące funduszu zapasowego. Fundusz zapasowy uległby obniżeniu o straty, wynikłe na lokacie tegoż funduszu do dnia 31 grudnia 1938 roku w związku ze spadkiem kursu funta i dolara oraz konwersją niektórych papierów wartościowych. Straty te będą całkowicie umorzone przez redukcję funduszu zapasowego z 85 do 75 miln. zł, a wobec tej zmiany dochód z lokaty funduszu, wynoszący rocznie ponad 4 miliony zł, przeznaczany — jak to wynika ze sprawozdań Banku — na pokrycie strat na lokacie funduszu, będzie mógł być zarachowany w przyszłości jako zysk Banku i wraz z innymi zyskami podzielony pomiędzy akcjonariuszów.

Uchwalone zmiany są niewątpliwie najpoważniejszą zmianą metod działania naszej instytucji emisyjnej od chwili jej powstania.

Praktyczny sens tych zmian sprowadza się do następujących zasadniczych spraw: powiększenie marży emisyjnej(a przez to samo i zdolności kredytowej) Banku, rozszerzenie lokat długoterminowych, wyciągnięcie formalnych konsekwencyj z faktu, że część portfelu wekslowego była w praktyce kredytem długoterminowym.

Wsystkie te zmiany dają Bankowi znacznie większą, niż dotychczas swobodę w operacjach kredytowych i dokonywane są, oczywiście, poto, aby tą drogą ułatwić sfinansowanie obrotów i inwestycyj, które bez takiego rozszerzenia akcji kredytowej Banku byłoby trudne.

Ogólne zebranie Związku Fabrykantów.

Dnia 22 lutego br. o godz. 17 odbyło się zebranie ogólne Związku Fabrykantów na sali posiedzeń Izby Przemysłowo - Handlowej w Poznaniu przy udziale licznych członków.

Zebranie zagaił i przewodniczył mu Prezes Związku p. Fr. Maciejewski. Pan Prezes na wstępie powitał przedstawicieli władz i prasy jak i przybyłych członków, wskazując na tętno zbrojeń u wszystkich narodów, wobec czego i Polska nie mogła pozostać w tyle. Dowodem tego jest powstanie COP.-u. Następnie udzielił głosu p. dyr. Kołodziejowi, który wygłosił referat nt. „Wielkopolska a interesy obronno - gospodarcze Państwa".

W myśl tego referatu Wielkopolska bierze czynny udział w tworzeniu zasadniczej bazy bezpieczeństwa — Centralnego Okręgu Przemysłowego, wysyłając tam doborowe kadry pracowników przemysłowych, rzemieślników i handlowców oraz budując na terenie Sandomierszczyzny nowe warsztaty pracy. Niestety, współpracę Wielkopolski przy budowie zrębów nowego okręgu przemysłowego przyćmiewa cień nieporozumienia odnośnie roli, jaką Wielkopolska powinna odegrać w przygotowaniach obronno - gospodarczych Rzeczypospolitej. Istnieją osoby, wyznające zasadę, iż przygraniczne położenie Wielkopolski wyznacza jej w tym względzie rolę b. skromną. Zdaniem mówcy — bardziej przyda się Polsce rozwój gospodarczy Wielkopolski, niż jej cofanie się. Przekonanie to opiera się przede wszystkim na trzech następujących przesłankach:

1. Wskutek swego położenia geopolitycznego Polska musi być przygotowana na różne możliwości zatargów zbrojnych, to też musi posiadać szereg planów wojenno - gospodarczych, dostosowanych do różnych ewentualności. Z tej racji nie można gospodarstwa polskiego nastawiać na przygotowanie się według jednego planu, natomiast należy zapewniać „mobilizacyjność" całego gospodarstwa społecznego i nie należy hamować rozwoju gospodarczego żadnego rejonu.

2. Rzeczą najważniejszą dla armii jest posiadanie czynnych środków oporu, rola bowiem biernych środków oporu (takich jak bezdroża, nieuregulowane rzeki, niezmeliorowane bagna itd.) wskutek postępów techniki wojennej bardzo znacznie zmalała. To też należy zbroić armię. Poto zaś, aby móc wyposażyć siły zbrojne w dostateczną ilość środków czynnego oporu, należy forsować rozwój gospodarczy, zwłaszcza tych okręgów, które dzięki posiadanym, podstawowym inwestycjom już są wydajnymi źródłami podatkowymi.

3. Podobnie, jak prowadzenie wojny wymaga wieloletniego przygotowania materialnych środków walki, podobnie należy przygotowywać „potencjał moralny", t. zn. należy pielęgnować odporność ducha narodowego, zwłaszcza w okręgach, podległych infiltracji obcych wpływów. Gospodarcze ewakuowanie niektórych okręgów musi, siłą rzeczy, odbijać się na „morale" ludności osiadłej na odnośnych terenach. Temu zjawisku należy w sposób stanowczy przeciwstawić się dla względów obronno - politycznych.

Na tych trzech tezach mówca oparł konstrukcję dalszych swoich wywodów, w których zobrazował po kolei znaczenie Wielkopolski jako: a) województwa

Ogłaszajcie w „Życiu Gospodarczym"

o najwyższym odsetku ludności polskiej, b) jako okręgu finansowo - czynnego, c) jako przodującego okręgu rolniczego oraz jako okręgu przemysłowego. W szczególności mówca zwrócił uwagę, iż troska o „morale“ społeczeństwa powinna odnosić się zwłaszcza do województwa poznańskiego, jako okręgu o najwyższym odsetku ludności rdzennie polskiej, boć jest rzeczą oczywistą, że Państwa Polskiego w potrzebie bronić będą tylko Polacy. Następnie mówca na podstawie ciekawych materiałów statystycznych wykazał, iż Poznańskie ustępuje znaczną część swoich dochodów podatkowych na rzecz innych dzielnic i na rzecz wspólnych celów, zwłaszcza na zbrojenie armii; to też należy — w interesie obrony narodowej forsować rozwój Wielkopolski, stale o tym pamiętając, że zmniejszenie potencji gospodarczej, powodujące obniżenie o 10% wpływów podatkowych w jednym województwie poznańskim nie będzie mogło być zrównoważone nawet 100%-wym wzrostem podatków, np. z województwa nowogródzkiego i poleskiego. W odniesieniu do kwestii obronno - gospodarczego znaczenia rolnictwa wielkopolskiego, mgr. Kołodziej m. i. przypomniał, że okręg nasz już w czasie wojny światowej, a jeszcze bardziej w czasie wojen polskich 1919/20 wykazał swoją nadzwyczajną zdolność aprowizacyjną. Wreszcie w odniesieniu do przemysłu wielkopolskiego mówca szczegółowo uzasadnił tezę, iż rozwój uprzemysłowienia Wielkopolski nie tylko nie szkodzi, lecz służy wzmacnianiu obronności kraju.

Godzinny referat mgr. Kołodzieja, bogaty ilustrowany statystyką i cytatami z fachowej literatury zagranicznej, zebrani przyjęli oklaskami. W dyskusji, jaka nad referatem się wywiązała, zabierali głos pp.: prezes Fr. Maciejewski, red. Żakowski, radca Berkan, St. Radajewski. Po omówieniu przez p. dyr. Fr. Łyczywka szeregu spraw bieżących jak sprawa nowego podatku obrotowego od obrotu, scalonego podatku od piwa, wódek gatunkowych i octu, który to podatek udało się utrzymać na dotychczasowej wysokości, dalej zakomunikowaniu, że w myśl ostatnio otrzymanych wiadomości podstawowa kwota kredytowa na zakup maszyn z Niemiec została znacznie obniżona, co umożliwi i mniejszym przedsiębiorstwom staranie się o kredyt, przewodniczący zamknął interesujące zebranie.

Potrącenia należności za świadectwo przemysłowe za 1939 r. z podatku obrotowego za 1939 r.

Ministerstwo Skarbu wydało okólnik z dn. 31-go stycznia 1939 r. L. D. III. 536e4/39 (Dz. Urz, Min. Sk. Nr. 3, poz. 63) w sprawie dokonywania potrąceń części należności za świadectwo przemysłowe za 1939 r. z podatku obrotowego za 1939 r., treści następującej:

„W związku z postanowieniami art. 15 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 4 maja 1938 r. o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. Nr. 34 poz. 292) Ministerstwo Skarbu zarządza co następuje:

„Urzędy skarbowe podadzą do publicznej wiadomości w formie ogłoszenia wywieszonego na tablicy ogłoszeń urzędowych, treść postanowień art. 15 ust. 2 i 3 ustawy o podatku obrotowym z wyszczególnieniem kwot podlegających potrąceniu z miesięcznych i kwartalnych zaliczek w zależności od rodzaju kategorii wykupionego świadectwa przemysłowego oraz klasy miejscowości. Urzędnicy likwidujący wpłaty zaliczek na podatek obrotowy, winni o tym informować płatników.

„Potrąceniu z art. 15 ustawy o podatku obrotowym podlega część należności za świadectwo przemysłowe **faktycznie wykupione na 1939 r.**, a mianowicie odpowiadająca cenie zasadniczej świadectwa wraz z 15% dodatkiem. Urzędnik likwidujący wpłaty zaliczek na podatek obrotowy nie jest jednak obowiązany sprawdzać, czy płatnik wykupił świadectwo przemysłowe na 1939 r.

„Wymiar zaliczek na podatek obrotowy za rok 1939 jako też przypis wymierzonych zaliczek do ksiąg bierczych ma być dokonywany sumami netto t. j. **po uwzględnieniu potrącenia z art. 15 ust. 3 ustawy o podatku obrotowym.**

„Fakt uiszczenia świadectwa przemysłowego na rok 1939 oraz wysokość kwot, podlegających potrąceniu z art. 15 wspomnianej ustawy — działy wymiarowe (oddziały bilansowe) ustalić będą na podstawie dołączonych do akt wymiarowych deklaracyj na nabycie świadectwa przemysłowego na rok 1939, względnie dowodów wpłat, dotyczących uiszczeniu należności za świadectwo przemysłowe na 1939 r. W związku z tym kasy urzędów skarbowych mają przesyłać działom wymiarowym nie tylko deklaracje, o których wyżej mowa, lecz także dowody wpłat uskutecznionych tytułem należności za świadectwo przemysłowe na 1939 r., na skutek orzeczeń karnych.

„Wymiar podatku obrotowego za rok 1939 jak i przypis tegoż podatku w księgach bieżących ma być uskuteczniany **w sumach brutto, t. j. bez potrącenia z art. 15 ustawy o podatku obrotowym,** natomiast kwota pod legająca potrąceniu, o którym wyżej mowa ma być odpisana.

„W myśl art. 15 ust. 2 ustawy o podatku obrotowego za rok podatkowy 1939, zatem kwota odpisu nie może przekraczać kwoty wymierzonego za rok 1939 podatku obrotowego. Gdy podatek obrotowy za 1939 r. zostanie wymierzony w kwocie niższej od kwoty, która podlega potrąceniu z art. 15 odpisu z tego tytułu dokonać należy w kwocie wymierzonego podatku i tę kwotę należy wpisać do arkusza wymiarowego oraz do przedziałki 13 rejestru wymiarowego.

„Jeżeli przy pierwotnym wymiarze podatku, kwota podlegająca potrąceniu z art. 15 była niższą lub równała się kwocie wymierzonego podatku, to w przypadku podwyższenia wymierzonego podatku zarządza się tylko przypis dodatkowo wymierzonego podatku.

„Gdyby zaś przy pierwotnym wymiarze podatku, kwota podlegająca potrąceniu z art. 15 przewyższała kwotę wymierzonego podatku, to w przypadku podwyższenia wymierzonego podatku, nadto odpis reszty kwoty podlegającej potrąceniu z art. 15, jednak w kwocie nieprzekraczającej łącznie z poprzednim odpisem z tego tytułu, kwoty wymierzonego podatku za rok 1939.

„Jeżeli — w przypadku obniżenia pierwotnego wymiaru — okaże się, że kwota podlegająca potrąceniu z art. 15 przekracza kwoty obniżonego podatku obrotowego za rok 1939, wówczas zarządza się tylko odpis odpowiedniej części wymierzonego podatku.

„Gdyby natomiast — w przypadku obniżenia wymierzonego podatku — okazało się, że kwota odpisana przy wymiarze podatku obrotowego na zasadzie art. 15 przewyższa kwotę obniżonego podatku, w takim razie — celem sprostowania poprzednio dokonanego odpisu — zarządza się równocześnie z odpisem odpowiedniej czę-

ści poprzednio wymierzonego podatku, przypis podatku w kwocie równającej się różnicy pomiędzy kwotą poprzednio odpisanego podatku na zasadzie art. 15 a kwotą obniżonego podatku.

„Jeżeli odpis podatku z art. 15 z jakichkolwiek powodów nie zostanie przeprowadzony równocześnie z wymiarem podatku — wówczas odpis ten należy zarządzaćtylko w rejestrze przypisów i odpisów, wpisując poszczególne kwoty podlegające potrąceniu do przedziałki zatytułowanej: „Kwota podlegająca odpisaniu na podstawie art. 15".

„Jeżeli — w przypadku obniżenia podatku obrotowego za 1939 r. zajdzie potrzeba sprostowania potrącenia z art. 15 wówczas równocześnie z odnośnym orzeczeniem doręczyć należy płatnikowi postanowienie treści następującej: „W związku z obniżeniem podatku obrotowego za rok 1939 prostuje się równocześnie nienależnie dokonane w myśl art. 15 ustawy o podatku obrotowym potrącenie z podatku obrotowego części należności za świadectwo przemysłowe z kwoty ..... zł... gr... do kwoty ..... zł.... gr...

„Na postanowienie to może wnieść zażalenie do Izby Skarbowej w .... Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego (Wydział Skarbowy) w Katowicach za pośrednictwem Urzędu Skarbowego w ..... w ciągu dni siedmniu, licząc od dnia następnego po doręczeniu".

„W sprawozdaniach rachunkowych sumy odpisane na zasadzie art. 15 ustawy o podatku obrotowym mają być wyszczególnione odmiennym atramentem.

„Postanowienia niniejszego okólnika nie mają zastosowania przy wymiarze i poborze zryczałtowanego podatku obrotowego za rok 1939".

Skarb. - Finanse

Ocena zapisów obejmujących dowody na wydatki.

Okólnikiem L. D. V. 193/2/39 Ministerstwo Skarbu podało do wiadomości podległym organom wyciąg z wyroku N. T. A. z dnia 30. XI. 1938 (L. rej. 1862/36) w sprawie oceny zapisów obejmujących jedynie dowody na wydatki przy braku dowodów na przychody. W rozpatrywanych wypadkach przychód został przyjęty w wysokości zeznanej przez skarżących. W tym stanie rzeczy wyrażone w uzasadnieniu orzeczenia przypuszczenie, że przychód mógł być większy, jest nie tylko zupełnie dowolne, ale w ogóle pozbawione jakiejkolwiek wartości argumentu. Ani zaś nie przedłożenie zestawienia majątku, ani też przytoczona w zaskarżonym orzeczeniu okoliczność, że przedłożone zapiski obejmują jedynie dowody na wydatki, a nie obejmują dowodów na przychody, nie uzasadniały jeszcze zupełnego pominięcia zapisków, na podstawie których miało właśnie nastąpić stwierdzenie wydatków. Jak to bowiem Najwyższy Trybunał Administracyjny już niejednokrotnie wyjaśniał, brak dowodów na przychód daje wprawdzie władzy prawo ustalenia przychodu z pominięciem ksiąg na zasadzie danych, jakimi rozporządza, nie wyklucza jednak ustalenia potrącalnych wydatków na zasadzie przedłożonych przez płatników dowodów i popartych nimi zapisków i nie uzasadnia zasosowania norm średniej dochodowości. Było więc obowiązkiem władz skarbowych zbadać i ocenić, czy przedłożone przez skarżących zapiski i dowody mogą stanowić dostateczną podstawę do twierdzenia potrącalnych względnie odliczalnych kosztów i wydatków i tylko negatywny wynik tych ustaleń mógł uzasadniać zastosowanie norm średniej dochodowości.

Orzeczenia NTA w sprawie wydatków potrącalnych i niepotrącalnych z dochodu przedsiębiorstwa.

Najwyższy Trybunał Administracyjny wypowiedział następujące zasady prawne w sprawie potrącalności z dochodu podatkowego niektórych poniesionych przez przedsiębiorstwo wydatków i kosztów:

1. **Wydatki na roboty „renowacyjne":** Wydatki na utrzymanie źródła dochodu w stanie zdatnym do normalnego użytku, a więc do przynoszenia dochodu, względnie na przywrócenie go do stanu pierwotnego, który uległ pogorszeniu wskutek upływu czasu — stanowią potrącalne z dochodu (Wyr. N. T. A. z dnia 4. XI. 1938 r. L. rej. 4578/36).

2. **Koszty przeróbki urządzeń:** Koszty przeróbki pewnego urządzenia, związanej organicznie z przeprowadzoną elektryfikacją przedsiębiorstwa przemysłowego, są niepotrącalne w myśl art. 8 p. 1 ustawy o podatku dochodowym także w tym przypadku, kiedy wspomniana przeróbka sama nie stanowi ulepszenia ani powiększenia źródła dochodu, przeróbkę taką uznać bowiem należy za część kosztów elektryfikacji, a zatem za wydatek z istoty swej skierowany na techniczne udoskonalenie, czyli ulepszenie źródła dochodu. (Wyr. N. T. A. z dnia 26. XI. 1935 r. L. rej. 832/31 i 833/31).

3. **Zastąpienie drewnianego magazynu murowanym.** Odpisana na straty niezamortyzowana wartość drewnianego magazynu cukrowni, zastąpiona na żądanie władz budynkiem murowanym, jest potrącalna z dochodu podatkowego; tak samo odpowiednia część kosztów zastąpienia drewnianego stropu żelaznym jest potrącalna (art. 6 ustawy o podatku dochodowym — Wyrok N. T. A. z dnia 26. I. 1938 r. L. rej. 10528/34).

4. **Dobudowanie nowego obiektu fabrycznego.** Wszelkie wydatki, wywołane dobudowaniem nowego obiektu fabrycznego (jak wydatki na roboty przy murach działowych, na przeniesienie parkanu), mają charakter inwestycyjny i nie nadają się do potrącenia na zasadzie art. 6 ustawy o podatku dochodowym (Wyr. N. T. A. z dnia 21 IX. 1938 r. L. rej. 1221/37).

W sprawie biegu terminu do wniesienia odwołania od wymiaru.

Najwyższy Trybunał Administracyjny wyrokiem z dnia 6. XII. 1938 r. L. rej. 4959/37 ustalił następującą tezę:

„Jeśli władza na skutek prośby płatnika uzupełni udzielone mu poprzednio uzasadnienie wymiaru, to zawieszony przez wniesienie pierwszej prośby bieg terminu do wniesienia odwołania zaczyna biec w dalszym ciągu dopiero od dnia, w którym uzupełnienie uzasadnienia wymiaru zostało doręczone płatnikowi.

Odtworzenie ksiąg handlowych.

Najwyższy Trybunał Administracyjny w motywach wyroku z dnia 26. XI. 1937 r. L. Rej. 1653/36 stanął na stanowisku, że księgi odtworzone (na skutek dokonanej kradzieży kiąg zasadniczych) na podstawie luźnych dowodów rachunkowych, nie mają waloru sanującego brak pierwiastkowych ksiąg, nawet w pojęciu zapisków. Zapiski rachunkowe bowiem wtedy tylko mogą uchodzić za zdatny materiał rachunkowy, jeśli zawierają wpisy pierwiastkowe, czyli wpisy dokonywane bieżąco z odnośnymi zaszłościami gospodarczymi.

Sprawa odwołań podatkowych.

Z związku z składaniem odwołań od wymiaru podatku od obrotu i dochodowego zwraca się P. T. Członkom uwagę na przepis art. 198 ordynacji podatkowej (Dz. Ust. R. P, Nr. 14/36 poz. 134), na podstawie którego to przepisu może odwołujący się wymagać zawezwania go na termin Komisji odwoławczej celem złożenia ustnych wyjaśnień jedynie wówczas, gdy zamieści wniosek taki w treści odwołania i równocześnie z odwołaniem uiści opłatę w wysokości $^1/_2$% od kwoty spornego podatku, jednak nie mniej niż 2 złote i nie więcej niż 50 złotych. Opłata ta podlega zwrotowi w wypadku całkowitego lub częściowego uwzględnienia. Sz.

Termin do składania zeznań podatkowych.

Nawiązując do notatki z poprzedniego numeru „Życia Gospodarczego", podajemy treść okólnika Min. Skarbu (L. D. V. 3540/2/39).

W r. b. nie będzie wydane generalne zarządzenie o przesunięciu terminu do składania zeznań, natomiast Min. zaleciło przychylnie załatwiać indywidualne podania o przedłużenie terminów, i to przy podaniach bez szczegółowych motywów do 1 kwietnia 1939, a przy podaniach należycie umotywowanych — do 1 maja dla osób fizycznych, a do 1 lipca dla osób prawnych. Odroczenie terminu do złożenia zeznania powoduje automatyczne przesunięcie terminu płatności zaliczki na państwowy podatek dochodowy.

Sprawy socjalne.

Istota i nieprzerwalność urlopu.

Sąd Najwyższy istotę urlopu, przysługującego pracownikowi określa w następujący sposób: Z całokształtu norm ustawowych, regulujących stosunki prawne w dziedzinie urlopów pracowniczych, wynika, że prawo pracownika do urlopu stanowi swoiste świadczenie, obciążające swym kosztem pracodawcę, polegające z istoty swej na zapewnienie pracownikowi corocznego wypoczynku od pracy (Zb. U. 215/30).

Z tego stanowiska wyjściowego i w oparciu o interpretację odpowiednich przepisów (art. 2 ustawy o urlopach z 16 maja 1922, oraz § 13 rozp. wyk. z 11. VI. 1923), wyprowadza Sąd Najw. wniosek, że urlop winien być udzielony w zasadzie na czasokres nieprzerwany, że ustalonych i uzgodnionych już z pracownikiem terminów urlopu nie może pracodawca jednostronnie zmieniać, a na koniec, że nie ma prawa odwoływać pracownika, bez jego zgody, z urlopu.

Niewyrażenie zgody przez pracownika na przerwę urlopu w tych warunkach nie może, zdaniem S. N. stanowić dla pracodawcy podstawy do zastosowania przepisu o niezwłocznym rozwiązaniu umowy o pracę z ważnych przyczyn, z powodu nie zachowania przez pracownika istotnych warunków umowy o pracę (rozp. o umowie o pracę prac. umysł. art. 32 p. d) zb. urz. 2/1933).

Orzecznictwo S. N. nie rozstrzyga jednakże kwestii, czy nie należy stosować odmiennych kryteriów w wypadku tzw. wyższej konieczności przedsiębiorstwa, kiedy to np, pracodawca ma możność żądania od pracownika pracy w czasie nadgodzin, a nie zastosowanie się pracownika do takiego polecenia stanowi podstawę do niezwłocznego rozwiązania umowy o pracę. Z ducha ustawy należałoby raczej przyjmować w tym względzie analogię między obu kwestiami, oba bowiem przepisy (o urlopie i o ustawowym czasie pracy) chronią te same interesy pracownika (prawo do odpoczynku, zajęć rodzinnych, potrzeb kulturalnych). (rł)

Rozwiazanie umowy o pracę, zawartej z niepodległościowcami.

Ustawa z dnia 2 lipca 1937 r. o zapewnieniu pracy i zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 59 poz. 464), nakładając na pracodawców obowiązek zatrudnianie na 33 pracowników przynajmniej 1 niepodległościowca, ogranicza nadto w art. 3 ust. 5 swobodę pracodawcy przy rozwiązaniu umów o pracę. W myśl cytowanego przepisu może pracodawca rozwiązać umowę o pracę z niepodległościowcami tylko z ważnych powodów, a mianowicie:

a) z pracownikiem umysłowym tylko z ważnych przyczyn w rozumieniu art. 32, 33, 36 i 37 rozporządzenie P. R. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 35. poz 323 z roku 1928).

b) z robotnikiem tylko z ważnych powodów, przewidzianych w art. 13, 14, 16, 18 i 19 rozporządzenia P. R. o umowie o pracę robotników (Dz. U. R. P. Nr. 35 poz. 324 z roku 1938).

Ustawa o zapewnieniu pracy i zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość **zezwala** z cytowanych wyżej wypadkach jedynie na **wypowiedzenie** stosunku pracy (a zatem z utrzymaniem terminu wypowiedzenia), podczas, gdy zarówno rozporządzenie P. R. o umowie pracy pracownikom umysłowych wzgl. robotników pozwala w razie zajścia takich okoliczności na rozwiązanie umowy o pracę ze skutkiem natychmiastowym.

Ten sam okólnik wyjaśnia, że powyższe ograniczenia swobody rozwiązaniu umów z niepodległościowcami **działają w każdym wypadku niezależnie od liczby zatrudnionych oraz od tego czy dana osoba została skierowana przez urząd pośrednictwa pracy, czy też wzięta z wolnego rynku.** T.

Orzecznictwo N. T. A. w sprawie odpowiedzialności pracodawcy za wypadek lub chorobę zawodową.

Na tle przepisów art. 196 i 197 ustawy o ubezpieczeniu społecznym, normującym zakres odpowiedzialności pracodawcy za zaniedbania swych obowiązków, wynikających z przepisów o ochronie życia i zdrowia pracownika, zarówno w stosunku do osób poszkodowanych wzgl. członków ich rodzin, jak i w stosunku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jako instytucji wypłacającej wynikłe stąd świadczenia — zanotować należy następujące opinie prawne, zawarte w orzeczeniach Sądu Najwyższego:

1. „Śmierć pracownika wskutek przeziębienia wywołana różnicą temperatury powietrza w hali maszyn i w kotłowni, gdzie pracownik zmuszony był pracować na zmianę, nie uzasadnia odpowiedzialności pracodawcy z art. 196 wobec braku przepisów, któreby zabraniały różnicy ciepłoty w lokalu pracy". (Z orzeczenia Izby Cywilnej z dn. 13. X. 1938 r. L. C. 11.609/38).

2. „Odpowiedzialność osoby trzeciej w myśl art. 197 ustawy wskutek spowodowania choroby, niezdolności do zarobkowania lub śmierci ubezpieczonego jest niezależna od odpowiedzialności pracodawcy, przy czym należy ją traktować jako solidarną, dopóki nie zostanie udowodnione, kto i w jakim stopniu przyczynił się do wywołania szkody". (Z orzeczenia Izby Cywilnej z dnia 21. XI. 1938 r. L. C. III. 2622/36).

Podanie przez pracodawcę pracownikowi przyczyn jego zwolnienia.

Orzeczeniem Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dn. 15 września 1938 r. Br. C. I. 2469/37 została ustalona następująca zasada prawna:

„Pracodawca, rozwiązując umowę o pracę z ważnej przyczyny, nie ma obowiązku podać tej przyczyny pracownikowi do wiadomości; chodzi tylko o to, by w momencie zwolnienia istniała ważna przyczyna do rozwiązania umowy, obojętne jest natomiast, czy przy zwolnieniu została podana pracownikowi rzeczywista przyczyna.

„Sąd rozpatrując kwestię słuszności zwolnienia pracownika przez pracodawcę bez wypowiedzenia z powodu dopuszczenia się przez niego nadużyć bądź niedbalstwa może, zależnie od okoliczności sprawy, nie uznać za wykluczającą winę pracownika okoliczności, iż działał on z wiedzą i zgodą swego zwierzchnika".

Praktyki wakacyjne.

Wzorem lat ubiegłych i w tym roku zamierza się umieścić na praktyce wakacyjnej słuchaczy wyższych szkół technicznych, handlowych, artystycznych i zdobniczych oraz średnich szkół technicznych, artystycznych i zdobniczych.

W wykonaniu zarządzenia Ministra Przem. i Handlu z 12. I. 1939r. władze wojewódzkie zwracają się do poszczególnych firm przemysłowych i handlowych, celem zgłoszenia miejsc dla praktykantów.

Ponieważ zatrudnienie takich praktykantów ma poważne znaczenie dla życia gospodarczego, wychowując w ten sposób narybek i ma na celu usunięcie tak dotkliwie odczuwanego braku sił fachowych, Związek Fabrykantów jak najgoręcej poleca przychylne rozpatrzenie pisma Urzędu Wojewódzkiego Poznańskiego z dn. 21 stycznia br. Nr. H.X.1/I/39 i prosi swych Członków o jak najliczniejsze zgłoszenie praktyk wakacyjnych w swych zakładach przemysłowych.

Zauważa się przy tej sposobności, że firmy zgłosić mogą również upatrzone zgóry przez siebie osoby (własnych praktykantów wakacyjnych). Wówczas należy wypełnić na drukach zgłoszeniowych imię i nazwisko upatrzonego praktykanta oraz podać uczelnię (wydział), na której studiuje. Tak wypełnione druki należy przesłać do Urzędu Wojewódzkiego, który umieści nazwisko praktykanta w kontyngencie praktyk.

Handel zagraniczny.

Powtórne wykorzystywanie pozwoleń przywozu w przypadkach powrotnego wywozu towarów za granicę.

Okólnikiem L. D. IV 27109/3/38 Ministerstwo Skarbu udzieliło jednej z dyrekcyj ceł odpowiedzi na zapytanie, czy w przypadkach powrotnego wywozu towaru w trybie art. 73 p. 4 prawa celnego oraz § 129 p. 6 przepisów wykonawczych do tego prawa, mogą być powtórnie wykorzystane pozwolenia przywozowe, na których podstawie towary te zostały odprawione w przywozie. W szczególności Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, że w przytoczonych wyżej przypadkach ponowne wykorzystywanie pozwoleń przywozu nie jest dopuszczalne i że przy przywozie towaru, wzamian zwróconych za granicę, powinny być przedstawione nowe pozwolenia przywozu. Strony ubiegające się w takich przypadkach o uzyskanie nowych pozwoleń przywozu, powinny dołączyć do wniosku o wydanie takiego pozwolenia wywozowy kwit celny, stwierdzający powrotny wywóz towaru w trybie powołanych wyżej przepisów. W związku z tym urząd celny zaznaczy w zgłoszeniu przywozowym datę i numery pozwolenia przywozu, na którego podstawie towar był pierwotnie odprawiony w przywozie.

Podania importerów o poświadczenie cen fakturowych nie podlegają opłatom stemplowym.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu w „Przepisach obowiązujących przy załatwianiu podań importerów" nałożyło na Izby Przemysłowo - Handlowe obowiązek pobierania opłat stemplowych od podań o zaświadczenie ceny fakturowej.

Związek Izb Przemysłowo - Handlowych wystąpił do Ministerstwa Przemysłu i Handlu o uchylenie tego przepisu.

W reskrypcie z dnia 10. I. 1939 r. Nr. HZ. XVI-4/3939, skierowanym do Związku Izb Przemysłowo-Handlowych, Ministerstwo Przemysłu i Handlu orzekło, „że podania do Izb Przemysłowo - Handlowych o poświadczenie ceny fakturowej nie podlegają opłacie stemplowej".

Od podań o poświadczenie ceny fakturowej należy więc jedynie zapłacić opłaty manipulacyjne na rzecz Izby Przemysłowo - Handlowej. Uiszczanie opłaty stemplowej tak od podań jak i załączników jest zbędne.

W sprawie zapłaty za importowany towar przez pośrednika.

Komisja Dewizowa wyjaśniła, że w przypadku, gdy należność za importowany z zagranicy towar została przekazana nie przez importera, na którego opiewa pozwolenie przywozu, lecz przez inną — dodatkowo uwidocznioną w tym pozwoleniu przywozu — firmę krajową (klauzula przewidziana w okólniku Komisji Dewizowej Nr. 14 Rozdz. V. A.), za której pośrednictwem towar został sprowadzony, wówczas dokonanie zapłaty w złotych przez odbiorcę towaru na rzecz firmy, która uregulowała należność dostawcy zagranicznego, nie wymaga zezwolenia Komisji Dewizowej.

Zakup maszyn z Niemiec na kredyt.

Związek Fabrykantów dowiaduje się, że Komisja Zakupów Inwestycyjnych przey Departamencie i Handlu Ministerstwa Przemysłu i Handlu zamierza także uwzględnić wnioski o kredyty na maszyny sprowadzone z Niemiec w mniejszych kwotach. Jeżeli dotąd rozpatrywano takie wnioski w kwocie najmniej 100 000 zł, to obecnie wnioski już od kilkunastu tysięcy złotych będą ewentualnie mogły być uwzględnianie .

Wnioski należy skierować do wyżej wymienionej Komisji przez właściwe Izby Przem. Handlowe. Rozpatrywać zamierza się przede wszystkim wnioski na maszyny do obróbki metali, później na maszyny konieczne potrzebne w kraju do innych celów, jednak tak w jednym jak drugim wypadku uwzględnione być mogą tylko wnioski na maszyny, których się u nas w kraju nie wyrabia. Na uzyskanie Kredytu potrzebna będzie gwarancja, jaka określi w poszczególnym wypadku Komisja oraz Bank Gospodarstwa Krajowego.

W tej kwestii kredytowej odbędzie się 27 lutego br. specjalna Konferencja w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, na którą zaproszony został i nasz Związek. Udział w tym posiedzeniu weźmie Prezes Związku. Sz.

Targi i Wystawy.

Prace przygotowawcze do Wystawy w r. 1944

W wykonaniu uchwały Rady Ministrów, postanawiającej urządzenie w Warszawie w roku 1944 Polskiej Wystawy Powszechnej, p. Prezydent m. st. Warszawy Starzyński, jako przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Wystawy powołał do życia Sekretariat Komitetu, złożony ze znawców spraw wystawowych, z terenu Zarządu Miejskiego, związków samorządu gospodarczego, centralnych organizacyj przemysłu i handlu i in. pod przewodnictwem nacz. wydz. Handlu Wewnętrznego w Min. Przemysłu i Handlu p. Kazimierza Sokołowskiego. Zadaniem Sekretariatu będzie opracowanie projektów programu organizacji i sfinansowania wystawy, celem przedstawienia tych projektów do akceptacji Komitetu Organizacyjnego.

Projektowana wycieczka polskich kół gospodarczych do Stanów Zjednoczonych w czasie Wystawy Nowojorskiej.

Już obecnie projektuje się urządzenie w sierpniu rb. wielką wycieczkę polskich kół gospodarczych do Stanów Zjednoczonych w związku z Wystawą Nowojorską, która będzie miała miejsce tego lata.

Nie marnować wartości tkwiących w polskich wynalazkach.

Może w żadnym państwie, jak w Polsce nie znajduje tak słusznego potwierdzenia opinia, że wynalazcy żyją na ogół w nędzy, a uznawani są dopiero po śmierci. Do bogactwa zaś dochodzą nie ci, którzy do wynalazku doszli, lecz ci, którzy po ich śmierci zaczęli go eksploatować. Tylko w wyjątkowych wypadkach jest inaczej. Jeżeli tak jest, to w dużej mierze ponoszą winę tego sami wynalazcy, którzy nie umieją zapoznać i zainteresować szerszego ogółu ze swymi osiągnięciami. Co więcej! Iluż jest wynalazców, którzy posiadając wynalazki naprawdę pożyteczne, zaniedbują zgłosić je do Urzędu Patentowego. Przeglądając rejestr zgłoszonych wynalazków do Urzędu Patentowego, często dziwimy się, że wielu z nich które mogą oddać życiu gospodarczemu poważne usługi pozostają w zapomnieniu.

To też z żywym zadowoleniem oglądaliśmy w latach ubiegłych dział wynalazków na Targach Poznańskich, które umożliwiły szerszemu ogółowi zapoznanie się z niektórymi istotnie, niezwykle ciekawymi wynalazkami. Ponieważ — jak słychać — i w roku bieżącym Targi Poznańskie mają zamiar zorganizować dział wynalazków, pod ich adresem należy wyrazić życzenie, aby nie ograniczyły się tylko do przyjmowania bezpośrednich zgłoszeń wynalazców, lecz by sięgnęły do rejestru Urzędu Patentowego i stamtąd wybrały wynalazki, odgrzebując co ciekawsze z pyłu zapomnienia. W ten sposób Targi Poznańskie będą mogły przyczynić się do dobrej sprawy i przeciwdziałać marnowaniu się poważnych często wartości, spoczywających bezużytecznie w polskich wynalazkach, o których nikt nie wie.

Z życia Związku

Ofiary na FON i FOM.

Związek Fabrykantów prosi PT. Członków o podanie wysokości kwot pieniężnych, względnie wartości innych świadczeń, złożonych przez poszczególne przedsiębiorstwa na rzecz Funduszu Obrony Narodowej, względnie Funduszu Obrony Morskiej.

Zebranie Sekcji Ceramicznej.

Dnia 14 lutego br. odbyło się w salce posiedzeń Związku Fabrykantów — posiedzenie cegielń poznańskich.

Po zagajeniu wygłosił p. Wykowski sprawozdanie branżowe za rok 1938 i przewidywania pracy w r. 1939, przestrzegając przed zbytnim optymizmem na rok bieżący z powodu poprawy koniunktury w miesiącach styczniu i lutym, która wobec rozpoczęcia prac w tak wczesnym sezonie ze względu na niebywale wysoką temperaturę w tych miesiącach, wobec nikłych widoków rozwoju budownictwa w Poznaniu w roku 1939, doprowadzić może do załamania się we właściwym sezonie budowlanym.

Następnie omówiona została sprawa umów zbiorowych dla cegielń poznańskich oraz sprawa płacenia podatku obrotowego od zwózek dokonywanych przez cegielnie na miejsce budowy.

W dalszym ciągu p. Wykowski przystąpił do omówienia zastosowania przy wytwarzaniu wytworów cegielnianych norm zalecanych przez Polski Komitet Normalizacyjny w Warszawie. Zebranie jednogłośnie uchwaliło, by zastosować się do wydanych norm, szczególnie przy fabrykowaniu cegieł Foerstera ($25 \times 13 \times 9$) i płyt ($32 \times 18 \times 6$) i by wszystkie zrzeszone w Związku Fabrykantów cegielnie zobowiązać do zachowywania tychże ze względu na własny interes poszczególnych cegielń.

Po udzieleniu krótkich informacyj w wolnych głosach w szczególności o zamianowaniu przez Z. U. S. p. inż. W. Waszczyńskiego jako instruktora bezpieczeństwa pracy w cegielniach, wiceprzewodniczący Sekcji Ceramicznej p. Wykowski solwował zebranie.

Zebranie Sekcji Przemysłu Swieczkarskiego.

W dniu 15 lutego b. r. odbyło się posiedzenie sekcji przemysłu świeczkarskiego pod przewodnictwem dyr. Łyczywka. Na posiedzeniu tym dokonano wyboru nowych władz sekcji. Przewodniczącym został jednomyślnie wybrany p. Drewniak, na zast. przewodniczącego wybrano p. Kaźmierowski z Ostrowa.

Ponadto poruszono na zebraniu szereg aktualnych kwestii, dotyczących przemysłu świeczkarskiego, a mianowicie sprawę przestrzegania ustalonej wagi świec, sprawę ustawowego uregulowania opakowania itd. Wreszcie uchwalono jednomyślnie złożyć datek na FOM. w wysokości 20 gr od każdych 100 kg parafiny, zakupionej w roku 1938. Datek ten przekaże Związek do Zarządu Okręgowego Ligi Morskiej i Kolonialnej w Poznaniu.

Zmiany organizacyjne w przemyśle naftowym.

W polskim przemyśle naftowym nastąpiły w ostatnim czasie doniosłe przeobrażenia organizacyjne.

Zlikwidowane zostało mianowicie Towarzystwo Handlowe Przemysłu Naftowego, które od czasu zlikwidowania w r. 1933 Syndykatu Przemysłu Naftowego i utworzenia przymusowej organizacji pod nazwą „Polski Eksport Naftowy", zajmowało się handlem parafiną.

Odtąd cały handel produktami naftowymi skoncentrowany będzie ze względów oszczędnościowych w „Polskim Eksporcie naftowym", który przejął odnośne agendy Towarzystwa Handlowego.

Poza powyższymi agendami przejął „Polski Eksport Naftowy" od Towarzystwa Handlowego agendy t. zw.

Biura taryfowego oraz agendy związane z zagadnieniami spirytusowymi wzgl. mieszanek spirytusowych.

Zmiany powyższe mają i dla naszego Związku duże znaczenie, gdyż byliśmy w stałym kontakcie z Towarzystwem Handlowym Przemysłu Naftowego, o ile chodzi o nabywanie parafiny przez członków naszej sekcji świeczkarskiej. Zaznaczyć tu należy, że „Polski Eksport Naftowy" przejął wszelkie prawa i obowiązki Towarzystwa Handlowego, tak, że warunki nabywania przez naszych członków parafiny nie doznają zmian. T.

Różne.

Nowy Wiceminister Opieki Społecznej.

P. Prezydent Rzeczypospolitej zwolnił p. Wincentego Jastrzębskiego ze stanowiska podsekretarza stanu w Ministerstwie Opieki Społecznej i mianował na jego miejsce p. Tadeusza Garbusińskiego, dotychczasowego dyrektora Banku Gospodarstwa Krajowego.

Nowy Dyr. Departamentu w Min. Skarbu.

Przy reorganizacji Ministerstwa Skarbu, Minister Skarbu przeniósł dotychczasowego Dyrektora Urzędu Długów Państwa Dr Tadeusza Jakubowskiego do centrali Ministerstwa, mianując go Dyrektorem Departamentu i powierzając mu stanowisko przewodniczącego Komisji Dyscyplinarnej przy Ministerstwie Skarbu.

Sprzedaż obrabiarek, wycofanych z użycia.

Władze wojskowe przystąpią w najbliższym czasie do sprzedaży różnych obrabiarek wycofanych z użytku w poszczególnych wytwórniach i warsztatach wojskowych. Sprzedaż wycofanych maszyn nastąpi z wolnej ręki po ściśle ustalonej cenie, za gotówkę. Nabywcami mogą być: a) szkoły zawodowe, b) małe zakłady przemysłowe i warsztaty rzemieślnicze, w pierwszym rzędzie takie warsztaty, które są poddostawcami innych fabryk lub też przewidziane są na poddostawców, a które wykupują świadectwa przemysłowe od V—VIII kategorii; c) inne małe zakłady przemysłowe i warsztaty rzemieślnicze o rozmiarach jak w punkcie b), które zasługują na poparcie.

Pierwszeństwo do kupna w powyższych grupach mają nabywcy, których warsztaty położone są na terenie Centralnego Okręgu Przemysłowego i zakres swojej produkcji nastawiają na poddostawy dla tamtejszych wielkich fabryk.

Dzwonki alarmowe w domach.

Zarządzeniem Min. Spraw Wewnętrznych z 30. I. 1939, właściciele domów na terenie m. Poznania, Gniezna i innych miast woj. poznańskiego, z wyj. powiatów kaliskiego, kolskiego, konińskiego i tureckiego, zobowiązani zostali do założenia dzwonków alarmowych, służących do sygnalizowania pożarów, klęsk żywiołowych itp.

Dzwonki alarmowe mogą być umieszczone według uznania właściciela, a urządzenie do jego uruchomienia winno być umieszczone na zewnętrznej ścianie budynku frontowego, lub na zewnątrz ogrodzenia.

Czasokres do założenia pow. instalacyj określono na 3 miesiące od wejścia w życie zarządzenia tj. od daty 11 marca 1939.

Zarządzenie ogłoszono w Poznańskim Dzienniku Wojewódzkim nr. 7 poz. 82.

Wytwórnia lakierów i pokostu na Polesiu, nowozałożona i rokująca duże nadzieje, poszukuje jako wspólnika Polaka z kapitałem 5—10 tys. zł.

Bliższych informacyj udzieli Związek Fabrykantów (636).

Wydawnictwa.

E. Romer i R. Mochnacki: ATLAS GEOGRAFICZNY Książnica — Atlas, Lwów — Warszawa. str. 12 zł 2,70.

Atlas ten dostosowany jest do programu nauki geografii w kl. I wszystkich szkół zawodowych i został zatwierdzony do użytku szkolnego przez Ministerstwo W. R. i O. P, Nr III. PU—280/38 z dnia 26/IX 1938. Zawiera dwanaście tablic barwnych, na których zilustrowano szereg zagadnień z geografii fizycznej oraz geografii człowieka, ze szczególnym podkreśleniem zagadnień geograficzno-gospodarczych.

Tematem pierwszej części jest cały świat, w drugiej zaś części zamieszczono kilka map Polski oraz wycinki z arkuszy polskiej mapy taktycznej 1 : 100.000, mające służyć wprowadzeniu ucznia w czytanie tej podstawowej mapy oficjalnej. Wreszcie, na trzech stronach okładki zamieszczono szereg mapek i wykresów z geografii gospodarczej światowej. Nie trzeba dodować, że atlas uwzględnia wszystkie ostatnie zmiany terytorialne w Europie.

SPIS ORGANIZACYJ GOSPODARCZYCH.

Ukazało się ostatnio nowe wydanie Spisu Organizacji Gospodarczych. Jest to II wydanie tego pożytecznego Spisu, zaktualizowane i uzupełnione. Wydawnictwo to w porównaniu do wydania poprzedniego z r. 1936 zawiera najnowsze wiadomości.

Spis nabyć można bez specjalnego zamówienia w drodze wpłaty sumy 6,— zł do P. K. O. na konto Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie Nr. 18750, podając na odwrocie blankietu nadawczego cel wpłaty.

SPAWOZDANIE RADY INTERESENTÓW PORTU W GDYNI ZA ROK 1937.

Roczne sprawozdanie Rady Interesentów jest poważną publikacją gospodarczo - statystyczną, wykazującą daleko poza zakres wewnętrznych i organizacyjnych prac Rady.

Niedawno wydane sprawozdanie za r. 1937 stanowi b. cenne źródło informacyjne o pracy polskiej w Gdyni i na morzu. Obszenrny dobór statystyk jest główną wartością tej pracy. „Sprawozdanie" stanowi b. cenną lekturę dla przemysłowca poważniej zainteresowanego problemami gospodarczo - morskimi.

ZBIÓR REFERATÓW Z MIĘDZYNARODOWEGO KONGRESU ODLEWNICZEGO.

Referaty wygłoszone na Międzynarodowym Kongresie Odlewniczym, odbytym w ub. r. w Warszawie, zostały wydane drukiem w specjalnych broszurach.

Cenne te materiały przedstawiają duże znaczenie szczególnie dla przedsiębiorstw metalowych.

Referaty powyższe znajdują się do wglądu w Biurze Związku Fabrykantów.

PRZEGLĄD EKONOMICZNY, tom XXIV.

XXIV tom „Przeglądu Ekonomicznego" kwartalnika, organu Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego we Lwowie, zawiera m. i. następujące rozprawy: L. Caro: Opieka społeczna i zdrowotna ze strony narodu i państwa; L. Możdżeński: Dorobek Polski na morzu; dr. A. Neuman: Niezrównoważony budżet a kurs waluty w krajach wolnych; E. Ehrlich: Handel detaliczny III. Rzeszy. Poza tym stałe działy: Z kraju i ze świata, recenzje.

Części zamienne

Chevrolet, Opel, Buick, Mercedes-Benz, Citroen

oraz
wszelkich innych marek.

Warsztaty reperacyjne

BRZESKI-AUTO
S. A.

Poznań, Dąbrowskiego 29
Telefon 63-23, 63-65.

Oddział:

Bydgoszcz, Dworcowa 51
Telefon 28-40.

Drawska Odlewnia Żelaza i Fabryka Maszyn

INŻYNIER LUDWIK KEMBLIŃSKI i S-KA

DOSTARCZA:

1. łańcuchy transportowe, przegubowe systemu Ewart'a i sworzniowe,
2. żeliwo ciągliwe (t. zw. kowalne, lanokute) o białym rdzeniu (europejskie) i o czarnym rdzeniu (amerykańskie) o wysokich właściwościach wytrzymałościowych, wydłużenionych i obróbczych. Zastosowanie przy częściach do samochodów osobowych, ciężarowych, motocykli; dla wagonów, parowozów. armatury o wysokim ciśnieniu i t. p.

Drawski Młyn, (Woj. Pozn.)

Zaopatruj się tylko
w znaną z dobroci

Musztardę
„Palmo"

właściciel:

Wład. Krzyżagórski

Poznań

Św. Roch 8 - Tel. 28-29

NOŻE

Dla rolnictwa i przemysłu rolniczego do maszyn przemysłowych dla rzemiosła do użytku domowego, oraz nożyce ogrodnicze, w znanej gwarantowanej jakości.

BRACIA
PLUCIŃSCY
Fabryka Stalowych Narzędzi w Poznaniu.

Poznański Koncern Towarzystw Ubezpieczeń

„VESTA"	„VESTA"	POZNAŃSKO-WARSZAWSKIE
Bank Wzajemnych Ubezpieczeń	Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń od Ognia i Gradobicia	T-wo Ubezpieczeń S-ka Akc.
w Poznaniu	w Poznaniu	w Poznaniu
Rok założenia 1873	Rok założenia 1920	Rok założenia 1919

Zawiera ubezpieczenia w następujących działach ubezpieczeń: na życie, **od ognia**, od kradzieży z włamaniem, od gradu, **od odpowiedzialności prawno-cywilnej**, od nieszczęśliwych wypadków, szyb od rozbicia, samochodowych, samolotowych i transportowych.

Wszystkie trzy należące do Koncernu Towarzystwa są czysto polskie

Koncern posiada poważne rezerwy w kapitałach i papierach wartościowych oraz 38 wartościowych nieruchomości.

Centrala Koncernu: Poznań, ul. św. Marcina 61. — Tel. 14-87, 14-98, 15-78

Oddziały: w Poznaniu: ul. Br. Pierackiego 18, ul. 27 Grudnia 19, ul. Kantaka 2-5; w Bydgoszczy, w Grudziądzu, w Katowicach, w Krakowie, w Lublinie, we Lwowie, w Łodzi, w Warszawie, w Wilnie. Generalne Reprezentacje w Gdańsku, Gdyni, Rybniku, Toruniu. Reprezentacje i agentury we wszystkich większych miastach Polski.

Erbedont'u
SKUTKI TRWAŁE
ZĘBY ZDROWE ZĘBY BIAŁE

R. Barcikowski S. A. - Poznań

Czekolady, cukry i kakao

Sp. Akc.

„GOPLANA"

w Poznaniu

słyną ze swej dobroci i dostępnych cen!

Międzynarodowi Ekspedytorzy

C. HARTWIG S. A.

w Poznaniu

ODDZIAŁY:

Bydgoszcz, Gdynia, Katowice, Kraków, Lwów, Łódź, Poznań, Warszawa, Wilno, Zbąszyń

Ekspedycja przesyłek lądowych i morskich, clenie, asekuracja, inkaso, magazynowanie towarów, przewozy samochodowe między wielkimi ośrodkami gospodarczymi Polski

20 krytych samochodów ciężarowych

BARWNIKI nieszkodliwe

do cukierków, lemonjad, likierów, marmelad, makaronów, konserw i innych przetworów spożywczych, tłuszczów, świec, mydeł i preparatów kosmetycznych dostarczają w wszelkich kolorach i najlepszej jakości

Domagalski i Ska, Poznań

Fabryka założona w roku 1901

Cegielnia Parowa

WITASZYCE

stacja, poczta i telegr.: Witaszyce

dostarcza na dogodnych warunkach:

dachówki (karpiówki), dreny od „1½ do 9", cegłę maszynową, tonówkę, dziurawkę, sufitówkę i kominówkę

Produkcja łączna 12.000.000 r.

Rolnicza Spółka Olejarska

Spółka z ogr. odp. w Poznaniu

Zakłady Przemysłu Olejarskiego

w Szamotułach

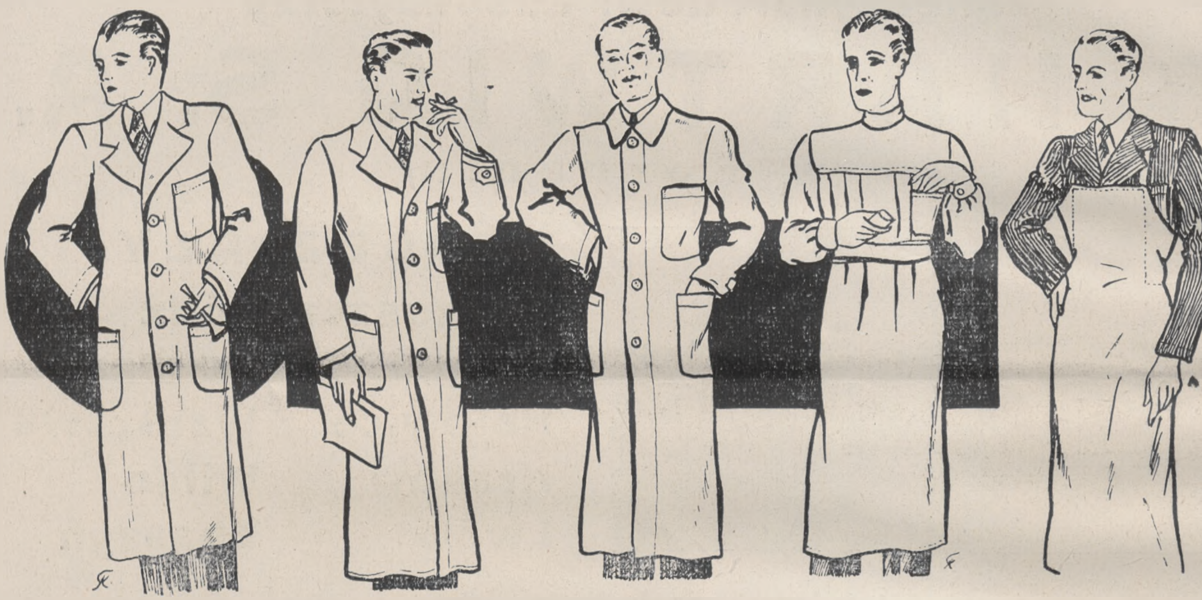
Poleca:

oleje roślinne jadalne i techniczne, pokosty, olej do palenia itp.

Specjalność:

wyborowy **olej stołowy marki „RESOL"**

Płaszcze, fartuchy, kombinezony dla celów fabrycznych, oraz zawodowych dla pań i panów

Poleca: FABRYKA BIELIZNY I DOM PŁÓCIEN

• J. SCHUBERT — Poznań •

Tel. 10-08 Centrala: **Stary Rynek 76**

Tel. 17-58 Oddział: **Nowa 10**

wrogiem grypy

paramint

-ODKAŻA JAMĘ USTNA

R. Barcikowski S. A. - Poznań

ŚNIEŻNO BIAŁE ZĘBY

FALKIEWICZ - POZNAŃ

Fabryka Perfum i Kosmetyków zał. 1911 r. w Paryżu

Redakcja i Administracja: Rzeczypospolitej 1. — Czcionkami Drukarni Wydawniczej Fr. Krajna, Spółka z o. o., Poznań, ul. Strzałowa 2 a.
Redaktor odpowiedzialny: Dyrektor Franciszek Łyczywek.